

BALTAGUL

de Mihail Sadoveanu

Opera literara "Baltagul", de Mihail Sadoveanu, are structura unui roman pastoral, cu implicatii sociale, erotice si psihologice.

Problematica si constructia scrierii sadoveniene ilustreaza complexitate.

Actiunea este densa si dinamica, urmarind drumul Vitoriei Lipan, taranca de la munte, din Magura Tarcaului, de la instaurarea treptata si dramatica a convingerii ca sotul ei, Nechifor, a fost ucis, la expeditia pe urmele lui, incheiata cu aflarea adevarului si pedepsirea vinovatilor de crima.

Romanul se deschide cu atmosfera destinsa a povestii. La petreceri, Nechifor Lipan avea obiceiul sa spuna anecdota despre destinul harazit de Dumnezeu oamenilor de la munte.

Venind ultimii, din pricina indeletnicirilor pastoresti, ei au fost sortiti sa aiba nu averi, ci suflet curat.

Barbatul plecase la Dorna sa cumpere oi si apoi sa le coboare la iernat in baltile Jijiei.

Neavand nici o veste de la el, dupa ce trecuse de doua ori timpul necesar intoarcerii, Vitoria Lipan isi intocmeste in mintea ei un plan de actiune, in urma unor puternice framantari sufletesti.

Si plecarea in cautarea sotului ii pricinuieste femeii nelinisti greu de descrie. Simtind iminenta pericolelor si greutatilor pe care le intuieste cu temere, Vitoria se pune, mai intai, sub protectia lui Dumnezeu: posteste 12 vineri si merge la manastire pentru a se inchina.

Stie ca Dumnezeu le-a dat oamenilor dreptatea si adevarul, dar trebuie sa le caute singur.

Trimite o jalba prefectului, pune ordine in gospodarie si face rost de bani.

Insotita de Gheorghita, fiul ei, porneste pe urmele sotului disparut, poposind pe la crasme si hanuri. Ajungand la Dorna, afla

ca un barbat vessel si generos, insotit de alti doi munteni, cumparase trei sute de oi.

Cautarea continua.Face cale-ntoarsa de la Dorna, intreband din crasma-n crasma de turmele conduse de cei trei ciobani.

Ajunge la Borca, de unde porneste spre stanga, pe drumul Sabasei, pe culmile Muntilor Stanisoarei.Isi da seama ca Nechifor Lipan a fost ucis in salbaticia codrilor, intre Sabasa si Suha.Trecuse prin prima asezare, dar nu ajunsese la Suha.

Ii descopera cainele, apoi ramasitele pamantesti, intr-o prapastie.

La praznic se dezvaluie adevarul. Ucigasul este Calistrat Bogza care este "sugusat" de cainele Lupul si lovit cu baltagul de Gheorghita.

Roman al cautarii adevarului si al infaptuirii dreptatii "Baltagul" imagineaza,asadar,intamplari organizate in doua planuri.Unul,retrospectiv,restrans,contureaza chipul lui Nechifor Lipan,si altul,al actiunilor prezente,in care sunt plasate framantarile sufletesti,pregatirile de plecare si drumul Vitoriei Lipan.

Complexitatea romanului consta in aceea ca,in paginile sale,se confrunta doua lumi:una pastorala,arhaica,bazata pe randuielile traditionale,cealalta,dominata de violenta,in care averea este valoarea suprema.

Lumea pastorala traieste doua vechi obiceiuri,pe care oamenii le respecta cu sfintenie si le transmit urmasilor cu religiozitate.Legile acestei lumi sunt nescrise si, chiar daca sunt aspre,muntanii le accepta.

Aici viata nu este usoara,dar asprimile ei sunt infruntate cu barbatie si curaj.

Gospodaria lui Nechifor Lipan se afla si ea in buna randuiala,copiii,Minodora si Gheorghita,fiind pregatiti pentru rosturile vietii si sa respecte traditia.

Izolati de lume,traind departe de autoritati,muntanii recurg la oamenii stapanirii doar in situatii extreme.Problemele existentei lor si le rezolva singuri.

Ciobanii traiesc in locuri salbatice,singuratice si stramte,au neveste si prunci.Barbatii sunt pastori,iar femeile au grija de gospodarie.

Casele,cu prispa,tinda,ograda,sura si adposturi pentru vite,sunt randuite tot dupa datina locului,cu toate cele de trebuinta:oi,poclazi,piei,ceva parale,faina de papusoi si legume aduse dinspre campie.

Satul,cu ulicioarele lungi si cotite,cu serpuitoare carari prin gradini,are crasma,biserica si preot,care e sfetnicul gospodarilor.

Cartea sadoveniana reconstitue monografic aceste randuieli care dau demnitate oamenilor.

Intreaga lor existenta este marcata de ciclurile naturii,de transhumanta si de evenimentele hotaratoare pentru destinul omului:nasterea,botezul,nunta,inmormantarea.

Eroina romanului,Vitoria Lipan,apartine acestei lumi arhaice.Personaj complex,ea intruchipeaza multiple virtuti.Ea se orienteaza dupa ciclurile naturii,cade in presimtiri, vise si vraji,facand haz de implicatiile limbii moderne:tren,distante marcate in dimensiuni exacte,autoritati etc.

Cand o vede atrasa de un oarecare "filfizon",ea isi incheie fata in manastire.Urmareste formarea baiatului,a lui Gheorghita,dupa modelul tatalui sau.

Actiunea romanului urmareste transformarea Vitoriei Lipan din femeie simpla in justitiar,caci taranca de la Tarcau devine incrancenata si iscusita cautoare a adevarului si infaptuitoarea dreptatii dreptatii.Implinirea dreptatii si a ritualului de inmormantare de la Sabasa,o fac pe femeie sa se gandeasca la continuarea rosturilor vietii.

S-a spus ca mobilul ascuns al framantarilor si actiunilor sale este iubirea pentru Nechifor Lipan.Intr-adevar,iubirea acestei femei este tulburatoare.Sentimentul acesta vine din strafundurile unei finite care s-a legat pe veci de alesul ei.Si avand copii mari,femeia pastreaza,ca in tinerete,dragostea pentru Nechifor.

Vitoria este un personaj feminine tipic,complex si puternic individualizat,inzestrat cu tenecitate,inteligena vie,spirit de

dreptate, energie si curaj. Ea devine purtatoarea traditiilor stravechi romanesti.

“Baltagul” este si romanul formarii caracterului lui Gheorghita. Confruntarea cu raul, il maturiza pe flacau.

Pe drumul initierii in asprimele vietii, este calauzit cu rabdare, dar si cu asprime de mama sa. Ea il invata sa-si stapaneasca oboseala, foamea, placerile, nesiguranta, frica.

Construind o lume cu o straveche spiritualitate, intr-un limbaj cu sonoritati arhaice, intr-un stil legendar, “Baltagul” are structura unei capodopere, o creatie cu multiple si nebanuite semnificatii.